

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową międzynarodową

W 2000 r. Republika Federalna Niemiec, Republika Francuska i Stany Zjednoczone Ameryki wyraziły, za pośrednictwem swoich Ambasad, zainteresowanie podjęciem ze stroną polską prac, mających na celu wyodrębnienie szkół ze struktur swoich przedstawicielstw dyplomatycznych. Szkoły te działałyby w polskim systemie oświaty jako szkoły niepubliczne. Kształciłyby się w nich dzieci będące obywatelami tych państw – tak jak dotychczas – a także uczniowie posiadający polskie obywatelstwo. W szkołach tych realizowane byłyby plany i programy nauczania obowiązujące w systemie oświatowym danego państwa, uzupełnione o elementy polskich planów i programów nauczania.

Dotychczas szkoły funkcjonujące w strukturach placówek dyplomatycznych realizują programy i plany nauczania obowiązujące w systemach oświaty ww. państw, a zatrudnieni w nich nauczyciele mają przeważnie status pracowników dyplomatycznych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej uznało, że tworzenie „szkół zagranicznych” w Rzeczypospolitej Polskiej może i powinno odbywać się na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) oraz na podstawie umów międzynarodowych. Stąd też inicjatywa strony niemieckiej zyskała aprobatę. Zdaniem Ministerstwa Edukacji Narodowej, realizacja przedstawionych zamierzeń poszerzyłaby istniejącą w Polsce ofertę edukacyjną w aspekcie dwukulturowości i dwujęzyczności kształcenia, a wspólna edukacja dzieci i młodzieży z Polski z rówieśnikami z innego kraju będzie stanowić praktyczną formę realizacji idei zbliżania narodów, pogłębienia znajomości i rozumienia kultury i warunków życia Polski oraz Republiki Federalnej Niemiec.

Po przeprowadzeniu wstępnych rozmów i konsultacji strona niemiecka przekazała w kwietniu 2000 r. projekt umowy międzynarodowej zawierający

propozycję przekształcenia funkcjonującej w strukturze Ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Warszawie Szkoły im. W. Brandta w tzw. Szkołę Spotkań (Begegnungsschule). Wymieniony projekt Ministerstwo Edukacji Narodowej skierowało w trybie roboczym do zaopiniowania przez niektóre ministerstwa. Otrzymałe z poszczególnych ministerstw uwagi przekazane zostały partnerowi niemieckiemu.

W efekcie ww. działań strona niemiecka wypracowała i przekazała Ministerstwu Edukacji Narodowej nową wersję projektu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec w sprawie założenia polsko-niemieckiej Szkoły Spotkań i Dialogu im. Willy'ego Brandta w Warszawie, który był przedmiotem negocjacji.

Zawarcie przedmiotowej Umowy powinno się przyczynić do wypracowania zasad tworzenia i działalności „szkół zagranicznych” w Rzeczypospolitej Polskiej oraz pobierania nauki przez obywateli polskich w szkołach, realizujących inne niż polskie programy i plany nauczania. Przedsięwzięcie to będzie zatem stanowić swojego rodzaju wzór (model) tworzenia innych „szkół zagranicznych” (polsko-francuskiej, polsko-amerykańskiej oraz polsko-rosyjskiej, gdyż i Federacja Rosyjska nosi się z zamiarem zmiany statusu szkoły funkcjonującej przy Ambasadzie tego państwa). Ważne jest przy tym uporządkowanie kwestii związanej z realizacją w tych szkołach obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki przez uczniów będących obywatelami polskimi. Obecnie w niemieckiej Szkole im. W. Brandta w Warszawie uczniowie będący obywatelami polskimi stanowią ok. 40% wszystkich uczących się.

Zgodnie z postanowieniami Umowy, polsko-niemiecka Szkoła Spotkań i Dialogu im. Willy'ego Brandta w Warszawie będzie działała w polskim systemie oświaty jako zespół szkół niepublicznych. Uczniowie będący obywatelami polskimi będą korzystali w Szkole Spotkań i Dialogu z analogicznej oferty edukacyjnej, jaka jest zapewniona dzieciom obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, które pobierają naukę w szkołach kraju miejsca pobytu oraz uczestniczą w zajęciach uzupełniających z języka polskiego, historii Polski i geografii Polski w szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach

dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Z uwagi na fakt, że Szkoła będzie realizowała w większości niemieckie programy nauczania oraz częściowo polskie programy nauczania, będzie konieczne nadanie jej postanowieniami Umowy uprawnień szkoły publicznej. Szkołom wchodzącym w skład Szkoły Spotkań i Dialogu będzie przysługiwać dotacja na każdego ucznia posiadającego polskie obywatelstwo na takich samych zasadach, jakie dotyczą działających w Polsce szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła będzie funkcjonować jako zespół szkół niepublicznych, składający się ze szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum. Organem prowadzącym Szkołę będzie stowarzyszenie Niemieckie Towarzystwo Szkolne, zarejestrowane zgodnie z prawem polskim w 2000 r.

Egzamin maturalny będzie przeprowadzany w Szkole zgodnie z przepisami niemieckimi, z tym że język polski będzie obowiązkowym przedmiotem egzaminacyjnym dla uczniów będących obywatelami polskimi. Uczniowie niebędący obywatelami polskimi będą wybierali na egzaminie maturalnym język polski jako język obcy. W skład komisji egzaminacyjnej przeprowadzającej w Szkole egzamin maturalny wchodzić będzie przedstawiciel wyznaczony przez polskiego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Strona niemiecka zapewniła, że jeżeli zawarta zostanie Umowa międzynarodowa, regulująca zasady funkcjonowania Szkoły Spotkań i Dialogu, zostanie rozpoczęta duża inwestycja budowlana, polegająca na budowie nowych obiektów szkolnych. Aktualnie zajęcia edukacyjne w niemieckiej szkole działającej przy Ambasadzie RFN są prowadzone w wynajmowanych pomieszczeniach.

Zaistnienie Szkoły Spotkań i Dialogu w polskim systemie oświaty będzie przedsięwzięciem niemającym precedensu w dotychczasowych stosunkach polsko-niemieckich, ponieważ będzie to jedyna szkoła, w której:

- 1) uczniowie będący obywatelami niemieckimi lub innych państw będą powszechnie uczyć się języka polskiego jako obcego od pierwszej klasy

szkoły podstawowej do klasy maturalnej włącznie, co zobliguje stronę niemiecką do opracowania programu nauczania tego przedmiotu i określenia kwalifikacji nauczycielskich uprawniających do prowadzenia zajęć edukacyjnych,

- 2) co roku będą opracowywane arkusze egzaminacyjne dla uczniów niemieckich wybierających język polski jako obcy na egzaminie maturalnym,
- 3) język polski zdany przez uczniów będących obywatelami polskimi podczas egzaminu maturalnego będzie automatycznie uznawany przez stronę niemiecką jako zdany egzamin z języka obcego.

Przyjęte i uzgodnione rozwiązania, o których mowa, będzie można wykorzystywać jako precedensowe rozstrzygnięcia przy planowaniu i realizacji współpracy z poszczególnymi krajami związkowymi Republiki Federalnej Niemiec nad upowszechnianiem i popularyzacją w Niemczech przedmiotu szkolnego język polski jako języka obcego.

Strona niemiecka posiada ok. 200 szkół funkcjonujących w różnych państwach, w tym również państwach europejskich (Republice Włoskiej, Republice Francuskiej, Królestwie Hiszpanii, Republice Finlandii, Królestwie Szwecji), których działalność jest usankcjonowana z reguły odpowiednimi umowami międzynarodowymi.

2. Dotychczasowy a projektowany stan prawny

Dotychczas niemiecka Szkoła im. W. Brandta działa w strukturach Ambasady Republiki Federalnej Niemiec i nie jest szkołą polskiego systemu oświaty. Niektórzy nauczyciele posiadają status pracowników dyplomatycznych. Oprócz uczniów posiadających obywatelstwo niemieckie uczęszczają do niej również dzieci i młodzież z polskim obywatelstwem. Na podstawie Umowy Szkoła będzie działać jako zespół szkół niepublicznych polskiego systemu oświaty, umożliwiający realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki przez dzieci i młodzież z Polski i innych państw. Nauczyciele niebędący obywatelami polskimi zatrudnieni w Szkole nie będą posiadać statusu pracowników placówki dyplomatycznej. W zależności od posiadanego obywatelstwa nauczycielom i członkom ich rodzin będą

udzielane (nieodpłatnie) wizy, a także zezwolenia na pobyt i zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony. Nauczyciele niebędący obywatelami polskimi będą zatrudniani w Szkole bez obowiązku uzyskania zezwolenia na pracę, a organ prowadzący Szkołę będzie mógł wypłacać im wynagrodzenie w walucie polskiej lub w euro. Absolwenci Szkoły będą mogli uzyskać niemieckie świadectwo dojrzałości, które będzie uprawniać do ubiegania się o przyjęcie na studia w polskich i niemieckich uczelniach.

3. Skutki związane z wejściem w życie Umowy międzynarodowej

Zawierając przedmiotową Umowę, Rzeczpospolita Polska potwierdzi wolę owocnego kontynuowania współpracy z zachodnim sąsiadem, zgodnie z postanowieniami Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, podpisanego w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 14, poz. 56 i 57) oraz art. 4 Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy kulturalnej, sporządzonej w Bonn dnia 14 lipca 1997 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 39, poz. 379 i 380).

Związanie się Umową nie będzie miało istotnego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki, a także rozwój regionalny. W szkole znajdzie zatrudnienie kilkudziesięciu nauczycieli, z czego część stanowić będą nauczyciele posiadający polskie obywatelstwo.

Związanie się Umową spowoduje dodatkowe skutki finansowe, ponieważ Szkole będzie przysługiwać dotacja z budżetu właściwej terytorialnie jednostki samorządu terytorialnego. Po wejściu w życie postanowień Umowy Szkoła otrzymywać będzie dotacje, zgodnie z obowiązującym w Polsce stanem prawnym, tj. po przekazaniu przez organ prowadzący właściwej terytorialnie jednostce samorządu terytorialnego informacji o planowanej liczbie uczniów, na których będzie przysługiwać dotacja, do końca września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji. Środki finansowe na ten cel zostaną przekazane jednostce samorządu terytorialnego z budżetu państwa w ramach części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Aktualnie do niemieckiej szkoły działającej przy Ambasadzie RFN uczęszcza 101 polskich uczniów, co oznacza, że roczna dotacja na

kształcenie tych osób wyniosłaby ok. 267 tys. zł. Na analogicznych zasadach będzie przyznawana dotacja w każdym roku, dzięki czemu zapewnione zostaną odpowiednie środki finansowe na dotacje dla polsko-niemieckiej Szkoły Spotkań i Dialogu im. Willy'ego Brandta, nawet gdy wzrośnie liczba uczniów posiadających obywatelstwo polskie. Przewiduje się, że docelowo do Szkoły Spotkań i Dialogu będzie uczęszczać ok. 400-500 uczniów, z czego około połowę stanowią osoby posiadające polskie obywatelstwo.

Wraz z powstaniem Szkoły Spotkań i Dialogu zakończy swoją działalność niemiecka szkoła funkcjonująca obecnie przy Ambasadzie Republiki Federalnej Niemiec.

4. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową międzynarodową

Postanowienia przedmiotowej Umowy międzynarodowej dotyczą przede wszystkim osób zainteresowanych podjęciem nauki lub pracy w polsko-niemieckiej Szkole Spotkań i Dialogu im. Willy'ego Brandta w Warszawie oraz organów właściwych w sprawie udzielania wiz, zezwoleń na pobyt i na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwoleń na pracę, a także ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz stowarzyszenia Niemieckie Towarzystwo Szkolne w Warszawie.

Postanowienia projektowanej Umowy regulują przede wszystkim zasady organizacji procesu kształcenia w powoływanej polsko-niemieckiej Szkole.

Zatem dotyczą one głównie spraw uregulowanych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.). W ograniczonym zakresie przedmiotem uregulowań są także kwestie związane z nieodpłatnym udzielaniem wiz oraz udzielaniem zezwoleń na pobyt i na zamieszkanie na czas oznaczony, zwalnianiem osób niebędących obywatelami polskimi z obowiązku uzyskiwania zezwoleń na pracę oraz możliwością wypłacania wynagrodzeń nauczycielom zatrudnionym w Szkole Spotkań i Dialogu w walucie euro.

Zagadnienia, o których mowa, są uregulowane szczegółowo w następujących aktach prawnych:

- 1) ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.),
- 2) ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 225, poz. 1635),
- 3) ustawie z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043),
- 4) ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694),
- 5) ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001, z późn. zm.).

Wybór rangi Umowy międzynarodowej i trybu związania jej postanowieniami został podyktowany jej zakresem przedmiotowym. Umowa będzie regulować kilka kwestii w sposób odmienny niż zostało to określone w ustawodawstwie wewnętrznym, zachodzi zatem potrzeba związania jej postanowieniami w drodze ratyfikacji, za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, zgodnie z art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W celu wykonania Umowy nie będzie konieczne wprowadzenie zmian w ustawodawstwie wewnętrznym. Nie zajdzie również potrzeba wydania dodatkowych aktów normatywnych.

Zgodnie z postanowieniami projektowanej Umowy zostanie powołana Komisja Ekspertów, która będzie zobowiązana do opracowania i uzgodnienia planów i programów nauczania.